

Yıl: 5, Sayı: 16, Eylül 2018, s. 97-117

INESJOURNAL

ULUSLARARASI EĞİTİM BİLİMLERİ DERGİSİ
THE JOURNAL OF INTERNATIONAL EDUCATION SCIENCE

Ömer Faruk SÖNMEZ¹, Mehmet Şaban AKGÜL²

İLKOKUL ÖĞRENCİ VELİLERİNİN ÇOCUK HAKLARINA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ³

Özet

Bu araştırmada, ilkokul öğrenci velilerinin çocuk haklarına ilişkin görüşlerini ve bu görüşlerin çeşitli değişkenlere göre farklılaşıp farklılaşmadığını ortaya koymak amaçlanmıştır. Araştırma tarama modeli ile desenlenmiştir.

Hedef evrende, Türkiye'deki tüm ilkokul öğrenci velileri yer almaktadır. Veriler, bu evrenden yansız olarak seçilen 533 ilkokul öğrenci velisinden toplanmıştır. Araştırma, Türkiye'yi temsil edecek biçimde 2014-2015 öğretim yılında Tokat ilindeki ilkokullarda 1., 2., 3. ve 4. sınıfta öğrenim görmekte olan öğrencilerin velilerinin katılımı ile gerçekleştirilmiştir.

Araştırma Tokat İl Milli Eğitim Müdürlüğü izni ve Tokat Valilik onayı ile yapılmıştır. Anketlerin dağıtımı, toplanması, verilerin girilmesi, analizi ve yorumlanması bizzat araştırmacı tarafından yapılmıştır. Veriler SPSS programı ile analiz edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Çocuk Hakları, Öğrenci, Veli, Demokrasi, Medya

THE ASSESSMENT OF PRIMARY SCHOOL STUDENT'S PARENTS' VIEWS ON CHILDREN'S RIGHTS

Abstract

In this study, it is aimed at presenting the primary school parents' views on children's rights and if those views differentiate to a variety of factors or not. The study is formed with a screening model.

All the primary school student parents on Turkey is included in the target population of the study. The data has been gathered from 533 primary school students picked impartially of this target population. The study has been carried out by means of representing all targeted population of Turkey with the participation of parents of 1st, 2nd, 3rd and 4th graders studying in primary schools at Tokat in 2014-2015 Academic Year.

The survey has been carried out by the approval of Governorship of Tokat and by the courtesy of Provincial Directorate for National Education of Tokat. The collection and delivery of the survey; and the data entry, analysis and interpretation have been conducted by the researcher himself. The data has been analyzed with the help of SPSS.

Keywords: Children's Rights, Student, Parent, Democracy, Media

¹ Doç. Dr., Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Sosyal Bilgiler Eğitimi ABD, sonmez.omerfaruk@gmail.com

² Öğr. Gör., Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Reşadiye MYO, Çocuk Gelişimi Programı, mehmet.akgul@gop.edu.tr

³ Bu makale Mehmet Şaban Akgül'ün 395149 numaralı Yüksek Lisans tezinden üretilmiştir.

GİRİŞ

Sağlıklı bir toplum, bedensel, ruhsal, sosyal yönden yeterli düzeyde olan bireylerden oluşur. Bireylerin tüm yönleriyle sağlıklı olabilmesi ise, çocukların çok yönlü gelişimine ve eğitime önem vermek ve bununla ilgili kaynak ayırmakla mümkündür. Araştırmalar göstermiştir ki, sosyal yatırımların en etkilisi çocuklar için yapılandır. Çünkü her yönden sağlıklı gelişmiş bir çocuk, gelecekte yaratıcı, üretici, çok yönlü düşünebilen, bilimsel problem çözme gücü yüksek, etkili iletişim kurabilen kendisi ve çevresiyle barışık, hak ve sorumluluklarını bilen nitelikli bir vatandaş olacaktır (Senemoğlu, 2001).

Çocuğa etki eden, onu biçimlendirip kendine göre bir şekil veren şey *toplumsal yapıdır*. Toplumsal yapının çocuğu ne yönde etkilediği, bizi nasıl bir geleceğin beklediği sorunuyla doğrudan alakalıdır. Dolayısıyla, nasıl bir gelecek inşa etmek istiyorsak, ona uygun bir toplumsal yapı kurmak zorundayız. “Ne ekersen onu biçersin” sözünde gizli olan anlamın ifade ettiği gibi, bizi nasıl bir geleceğin beklediği bir giz ya da bilmece değildir. Bunun için, var olan toplumsal yapının çocuğa bakışına bakmak yeterlidir (Şensoy, 1949).

Toplumların, çocuğun korunmasını bir değer olarak kabul etmesi uzun bir sürecin ürünüdür. Çocuk olgusuna yeni yaklaşımlarla bakmak, çocuk sorunlarını uluslararası ve ulusal düzeylerde yeni ilke ve standartlara göre değerlendirip çözüm yolları üretmek bir zorunluluktur. Çocuk hakları sözleşmesi, çocuk refahı alanında çocukların yaşatılması, korunması ve geliştirilmesi açılarından yeni yaklaşım, ilke ve standartlar getirmiştir (Cılga, 1999).

“Çocukluk, yetişkinlerinkinden farklı, oyun oynayabilecekleri, büyüyüp gelişebilecekleri ayrı ve güvenli bir ortam gerektirir. Çocukluk, salt doğum ile yetişkinlik arasındaki dönem olmanın ötesinde bir anlama sahiptir. Bu kavram, bir çocuğun yaşamındaki durumu ve koşulları, çocukluk dönemini oluşturan yılların kalitesini anlatır” (UNICEF, 2005, s.3).

Türkiye’de genel nüfus, büyük yaşlardan küçük yaşlara doğru genişleyen bir piramit görünümünü andırmaktadır. Bu yönü ile Türkiye bir çocuk ülkesidir. Çocuk nüfus yoğunluğu, avantajları yanında dezavantajları da olan bir toplum gerçeğidir. Dünya çocukları kötü davranışa, ihmale, şiddete, cinsel tacize, sömürüye maruz kalan, uyuşturucuya kurban giden çocuk sayısında sürekli artış gözlenmektedir. Dünyada çocuk profiline yönelik olumlu çalışmalar son yıllarda hız kazansa da, çocuk nüfusunun büyük çoğunluğu sorunlu büyümektedir. Dünyada artan çocuklarla ilgili sorunlarda, insan ve çocuk haklarına dair çalışmaların yapılmasının önemi büyüktür (İnsan Hakları Bülteni 2008).

İnsan ve çocuk hakları konusunda yapılacak faaliyetler, çocuklarda ve gençlerde Türk Milleti’ne mensubiyetin gurur ve şuuruna sahip, manevî ve kültürel değerlerimizi özümsemiş, farklı kültürleri yorumlayabilen; dış dünyaya, yeni düşünce ve gelişmelere açık, bilim ve teknoloji üretimine yatkın; inançlı, yüksek ahlâklı ve sağlam karakterli bir gençlik oluşumunu sağlayacaktır. (Yalçın ve diğerleri, 2008)

7. Beş Yıllık Kalkınma Plânında öngörülen “2000’li yıllar için sağlıklı doğup büyüyen, gelişen, istismar edilmeyen, demokratik, lâik dünya görüşünü benimseyen, çağdaş, inançlara ve insan haklarına saygılı, hak ve sorumluluklarının bilincine varmış, katılımcı ve paylaşımcı, kendisini ifade edebilen ve gerçekleştirebilen, hoşgörülü ve sevecen, moral değerlere sahip, yararlı olmayı ilke edinmiş, çağdaş bilgi ve becerilerle donatılmış, üretken bireylerin yetiştirilmesi” hedefi her zaman için vazgeçilmezliğini korumaktadır (Cılga, 2001).

Çocuklarımızın haklarına ne kadar saygı gösterir, hoşgörülü davranır ve onlara iyi bir çocukluk yaşatırsak, onlar da başta ailelerine, vatanına, milletine ve dünyaya o kadar yararlı olurlar. Toplumumuzun kalkınması ve gelişmesi için genç beyinleri sağlıklı yetiştirmemiz gereklidir. Bunun için de öncelikle çocuk hakları hakkında herkesi bilinçlendirmeli, onların haklarını savunmalı, kaliteli yaşama haklarını onlardan çalmamalıyız.

Çocukluk anlayışımızı biçimlendiren etkenler insan doğasına ve toplum düzenine ilişkin genel inançlarımızdır. Bu inançlar çocukları nasıl ele almamız, nasıl büyütmemiz ve eğitmemiz gerektiğini belirler. Bugün anladığımız anlamda özel, korunan, yetişkinlerin sorunlarından ve sorumluluklarından uzak tutulan çocukluk anlayışı, çağdaş batı toplumuna özgüdür ve yüzyılların ürünüdür. Çocuğun tarih boyunca her zaman böyle görülmediği bilinmektedir (Onur, 1994). “Çocukların yaşam standartlarının düşmesi, sosyal devlet anlayışının ve buna bağlı olarak çocuk haklarının gelişmesinde önemli rol oynamıştır” (Ersoy, 2008).

Çocuk hakları çok geniş bir evrene sahiptir. Çocuk hakları denilince aklımıza uluslar arası kabul gören Çocuk Haklarına Dair Sözleşme gelir. 54 maddeye sahip olan bu sözleşme; yaşama hakkı, eksiksiz biçimde gelişme hakkı, zararlı etkilerden, istismardan ve sömürüden korunma hakkı, sosyal yaşama hakkı, eğitim hakkı, sağlık hizmetlerinden yararlanma hakkı gibi onlarca alan ve maddeyi kapsar. Çocuklar her şeyden önce hepimiz gibi birer bireydir ve bizim sahip olduğumuz temel haklara sahiptirler. Onlar sadece savunmasız, bizim korumamıza muhtaç ve dışarıdan gelecek kötülöklere karşı saftırlar.

Çocukların yaşama, gelişme, katılım ve korunma haklarını en kapsamlı olarak tanımlayan uluslararası sözleşme olan Çocuk Haklarına dair Sözleşme, Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından 1989 yılında kabul edilmiştir. Bu Sözleşme, tarihte dünya ölkeleri tarafından en yaygın olarak kabul edilen ve benimsenen insan hakları belgesidir. Türkiye, Sözleşme’yi 1990 yılında imzalamış, 1994 yılında TBMM’de onaylanmış ve 1995 yılında yasalaşarak yürürlüğe girmiştir. Türkiye bu yasa ile çocukların sosyal, ekonomik, kültürel, medeni ve siyasal tüm haklarına ilişkin olarak sorumluluk almayı ve gerekli uygulamaların yapılmasını taahhüt etmiştir. (International Children’s Center [ICC] , 2008) Buna uygun olarak sözleşmenin tez elden izlenmesi ile Türkiye’nin bu konularda temsil edilmesi, ölkeler raporunun hazırlanması gibi sorumlulukların yerine getirilmesi için 11 Ocak 1995 tarihli Başbakanlık yönergesiyle Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü görevlendirilmiştir (Doğan, 2000, s.220).

İnsan hakları ve demokrasi kültürü, çocuk hakları konularında sağlanan ilerlemeler günümüzde çağdaş toplum olmanın temel göstergeleridir. Türkiye’de bu alanda kısa dönemde ilerlemelerin sağlanması için zihniyet değişikliğine, yapısal değişikliğe ve uygulama değişikliğine gereksinme vardır. Her alanda gerçekleştirilecek çalışmaların kalitesi, bu dönüşümlerin sağlanmasına bağlıdır. İnsan hakları ve çocuk hakları ile ilgili tüm tarafların bilgilenme ve eğitim görme hakları vardır. Öğrenmeye açık bir toplum olarak, öğrenen kurumların ve öğrenen bireylerin aktiviteleri, demokrasi ve insan hakları kültürünün geliştirilmesine önderlik edecektir. Toplumun geleceği olan çocuklarımızın yetiştirilmesinde sorumluluk alanların rolleri, günümüzde büyük bir anlam taşımaktadır. Onların liderliğinde ve çocukların katılımıyla gerçekleşecek demokrasi ve insan haklarını öğrenme ve uygulama ortamları, gelişmenin hızlandığı çağdaş ortamlar olacaktır (Cılga, 2001, s.3).

Gelişmekte olan Türkiye’de çocukların ve gençlerin yaşam koşullarının iyileştirilmesi ve "yaşam niteliklerinin yükseltilmesi için toplumsal birikimin önemini kavrayarak ulusal ve

uluslararası işbirliğine girilmesi bilinçli çabalara yol gösterecektir. Türkiye de çocuğun hak ve çıkarlarını gözeten, yaşama, bakılma, korunma, yetiştirme, gelişme ve katılma haklarını eşitlikçi bir anlayışla geliştiren, çocuğun varlık olarak değerini yücelten, düşünce, istek ve eğilimlerine saygı gösteren bir çocuk hukuku düzeninin oluşturulması ve uygulanması temel gereksinimdir (Cılga, 2001).

Çocuğun korumasız olması, bu durumun herkes tarafından bilinmesi ve bazı kesimlerce çocuğun toplumda birey olarak kabul görmemesi “çocuk hakları”nın ne kadar önemli olduğunu ve araştırılması gerektiğini vurgular niteliktedir. “Çocuk Hakları” deyimini kesinlikten yoksundur ve “tanım peşinde bir slogan” olarak betimlenir. Çocuk hakları meselesi kuşkusuz karmaşıktır ve toplumsal soruların yanı sıra felsefi, ahlaki ve yasal sorular da getirir. (Rodham, 1973)

Çocuklara ve dolayısıyla insanın saygınlığına yönelik talepler arasında kişisel dokunulmazlık, özerklik, etiketlenmeme özgürlüğü ve insan ırkının herhangi bir meşru üyesine gösterilen saygıyı görme haklarını belirtmek mümkündür.

Şu anda çocuklar, yetişkinlerin tam, özgür bir yaşam için vazgeçilmez gördükleri haklardan yoksunlar. Çocuk haklarının son kategorisi çocukların var olan reşitlik yaşına ulaşmadan önce ana babaları karşısında daha fazla bağımsızlığa sahip olmaları gerektiğini ileri sürer. Çocukların ilgi ve koruma gerektiren özel ihtiyaçları vardır ve çocuklar olarak ihtiyaçlarını karşılamak üzere özel olarak hazırlanmış hakları olması ve bu hakların herkes tarafından bilinip uygulanması gerekir. (Franklin, 1993, s.33)

Çocuk hakları sözleşmesinde yaşama, gelişme, korunma, bakım ve katılım hakları çerçevesi altında çocukların sahip olduğu haklar belirtilmiştir. Her çocuğun kendi hakkını bilmesi, koruması ve diğer çocukları da bilgilendirmesi ve onları gözetmesi açısından haklarının neler olduğunu bilmesi oldukça önemlidir. Bu hakların öğretilmesinde ise başta aileler olmak üzere, öğretmenler ve yakın çevresi sorumludur. Aileler, çocuklarının haklarına ne kadar saygı gösterir, onlara kendi kendine karar vermeleri konusunda ne kadar çok hak tanırsa, çocukların kişilik gelişimi daha sağlıklı olur ve kendine güvenen bireyler olarak yetişmelerini sağlar. Bu sebeple ailelerin çocuk hakları konusundaki tutumları, çocukların sağlıklı birer yetişkin bireyler olmaları konusunda oldukça etkilidir.

Çocukları her türlü ihmal ve istismardan kurtarmak, yasal ve toplumsal açıdan korunmalarını ve geleceğe hazırlanmalarını sağlamak hem toplum kalkınması hem de insan hakları açısından son derece önemlidir. Sorunları çözmenin ilk adımı ise bu çocukları ve sorunlarını bütünüyle tanımaktır (Şişman, 2006, s.252). Çocuk hakları konusuna olan ilgi ve verilen önem son yıllarda oldukça artmıştır. Fakat çocuk haklarını ailelerin ve genel olarak toplumun ne kadar bildiği, özen gösterdiği ve uyguladığına yönelik çalışmalar oldukça azdır.

Çocukların kendilerini koruma gücünün olmaması, toplumda bir birey olarak sayılmamaları, güçsüzlükleri sebebiyle istismara açık olmaları, saf olmaları çocuk haklarının önemini oldukça iyi vurgulamaktadır. Çocuk hakları günümüzde sosyal medya aracılığı ile geçmişe göre daha fazla gündeme gelmekte ve daha çok değer verilmektedir. Çocuk haklarını en iyi bilmesi ve uygulaması gereken kesim toplum ve ailelerdir. Ailelerin çocuk haklarını ne kadar iyi bildikleri, nasıl ve ne ölçüde uyguladıkları oldukça önemli ve araştırılması gereken bir konudur. Elde edilen bulgular ışığında, velilerin çocuk haklarına ilişkin görüşlerinin değerlendirmesi yapılarak, bilinmeyen veya eksik ya da yanlış bilinen bilgiler belirlenerek

alınması gereken bazı önlemlerin öneri olarak sunulabilmesi de amaçlanmaktadır. Bu araştırmanın genel amacı, velilerin çocuk haklarına ilişkin görüşlerini ortaya koymaktır.

Toplumların geleceği, çocuklarının, bedenlen, ruhen, ahlaken ve fikren iyi gelişmesine ve eğitilmesine bağlıdır. Bu ise, çocuğun toplum içindeki hukuki durumunu düzenleyen kurallarla yakından alakalıdır. Bu kuralların, insan haysiyet, hak ve hürriyetlerine uygun düzenlenmesinde çocuğun olduğu kadar, ulusal ve uluslararası toplumun, İnsan Hakları Evrensel Beyannamesinin deyiimi ile “insanlık ailesinin” de çıkarları vardır. Bu düzenlemenin insan haysiyet, hak ve hürriyetlerine uygunluğu, çocuğun ve toplumun geleceğinin teminatını teşkil eder (İnan.1968).

Aktürk (2006)’nın “Avrupa Birliği sürecinde Türkiye’de çocuk hakları ve güvenliği” konulu çalışmasında Avrupa Birliği sürecinde Türkiye’de birçok alanda olduğu gibi çocuk hakları konusunda da istenen sonuçların alınmadığı sonucuna varılmıştır. Bu sebeple Türkiye’nin çocuk politikasını yeniden ele alarak bu konuda toplumsal bilinç oluşturmaya yönelik çalışmalar yapılması gerektiği üzerinde durulmuştur.

Kobat (2009) tarafından yapılan araştırmada Çocuk haklarının ulusal ve uluslararası hukukta geçmişten günümüze kadar olan gelişimi ve günümüzdeki durumu incelenmiştir. Araştırma sonucunda çocuk haklarında, ulusal ve uluslararası hukukta günümüze kadar olan gelişmeler çok yetersiz bulunmuş, geleceğimiz olan çocukların haklarının daha ileri bir noktaya getirilmesi gerektiği sonucuna varılmıştır.

İnsan ve çocuk hakları sorunu, bütün ülkelerin gündemindedir. Bütün ülkelerin hükümetleri, insan hakları ihlallerine meydan vermemeyi başlıca görev olarak kabul etmek durumundadır. Ancak insan haklarının korunması görevi, sadece Hükümetlerin başarabileceği bir iş değildir. Bu görev, bütün kuruluşların, bütün insanların işbirliğini gerektirmektedir. Bu çerçevede içerisinde, insan hakları bilincinin ve insan haklarının tam olarak benimsenerek, uygulanması için gerekli sorumluluk duygusunun toplumda ve bütün insanlarda bulunması büyük önem taşımaktadır (Başbakanlık 2005). İnsan ve çocuk haklarının korunup geliştirilmesi, kamu güvenliğini tehdit eden bir unsur değil, bilakis bireylere onurlu bir yaşamın tüm koşullarını sağlaması yönüyle kamu düzeninin, huzurun ve esenliğin teminatıdır (Başbakanlık 2005).

Çocuk haklarının aileler, öğretmenler ve genel olarak toplum tarafından ne kadar bilindiği ve nasıl uygulandığı hakkında çalışmalar fazla değildir. Türk Dünyasındaki kardeş ülkelerde haklarını bilen, yaşayan ve davranış kültürüne dönüştüren bir gençliğin yetişmesine katkıda bulunmak; çocuk haklarını günlük hayatla ilişkilendirerek anlaşılmasını kolaylaştırmak; çocuk haklarını teorik, pratik, felsefi ve hukuki anlamda Türkiye ve Türk Dünyasındaki kardeş ülkelerde çocukların sorunlarını dikkate alarak gençlerle birlikte yorumlamak; insan bütününe, yaş cinsiyet, ırk gibi ayrımlar gözetmeksizin hangi haklara sahip olduğunun farkına varması yönünde ve insan hakları kültürünün çağımızdaki çerçevesinin bütün yönleriyle kazanmasına yardımcı olmak; risk altındaki çocukları birinci gündem maddesi olarak izlemek ve toplumsal çocukluk projesi çerçevesinde sorunlarının çözümüne yönelik uygulamaları başlatmak; çocuk hakları alanında duyarlı ve bilinçli çocuk hakları savunucuları yetiştirmek; çocuk hakları kültürünü yaygınlaştırmak amacı ile yeni çalışmalara ihtiyaç vardır (Yalçın ve diğerleri, 2008).

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Bu çalışma, öğrenci velilerinin çocuk haklarına ilişkin görüşleri ile ilgilidir. Velilerin “çocuk hakları” ile ilgili genel olarak yaşama hakkı, gelişim hakkı, korunma hakkı, eğitim hakkı ve sağlık hizmetlerinden yararlanma hakkı gibi bazı alanlardaki düşünce ve algılarının belirlenmesine yönelik bir tarama (Survey) araştırmasıdır. “Survey denilince akla gelen ilk şey, genellikle anket ve mülakat teknikleridir” (Kaptan, 1998, s.61). Örneklem elde olan imkânlar dâhilinde geniş tutulmuştur. Bu kapsamda çalışmada örnekleme giren ilkökul öğrenci velilerinin çocuk haklarına ilişkin görüşleri betimlenmeye çalışılmıştır.

Çalışma Grubu

Araştırmanın evrenini, ilkökul 1., 2., 3. ve 4. sınıfta öğrenim gören öğrenci velileri oluşturmaktadır. Araştırmanın örnekleme ise 2014-2015 öğretim yılında Tokat il genelindeki ilkökullarda 1., 2., 3. ve 4. sınıfta öğrenim gören toplam 533 öğrencinin velilerinden oluşmaktadır.

Bu çalışma grubunun Türkiye’deki diğer ilkökul öğrenci velilerinin “Çocuk Hakları” ile ilgili görüşlerini genel olarak yansıttığı kabul edilmiştir.

Veri Toplama Araçları

Eğitim Fakültesi öğrencilerinin çocuk haklarına ilişkin görüşlerini araştırmak ve bu görüşlerin ulusal ve evrensel çocuk hakları ilkeleriyle ne kadar bağdaştığını görmek amacıyla Kaya’nın (2011) geliştirmiş olduğu “*Öğretmen Adaylarının Çocuk Haklarına İlişkin Görüşleri*” adlı ölçeği, ilkökullarda çocukları okuyan velilerin, okuyan çocuklarının karşılaşacakları sorunlarla ne denli ilgilenecekleri ve çocuk haklarına ilişkin ne tür görüşlere sahip oldukları, bunların çocuk hakları ilkeleriyle ne kadar bağdaştığını görmek için “İlkokul Öğrenci Velilerinin Çocuk Haklarına İlişkin Görüşleri” adlı bir ölçek olarak uyarlanmıştır. Ölçeğimiz üçlü likert tarzında hazırlanmış olup, olumsuz ifadeler ise tersten puanlanmıştır. Ölçekte olumlu ve olumsuz ifadeler sürekli olumlu ya da sürekli olumsuz cevap verme olasılığını en aza indirmek amacıyla karışık olarak sıralanmıştır.

Ölçek taslağının ilk bölümünde katılımcıların kişisel özelliklerini (cinsiyet, bölüm, annenin ve babanın eğitim durumu, kardeş sayısı, yaşamının çoğunu geçirdiği yerleşim birimi vb.) belirlemeye yönelik bazı sorular yer almıştır.

İkinci bölümde; İkinci bölümde; genel olarak çocuk hakları, yaşama hakkı, gelişim hakkı, korunma hakkı, katılım hakkı ve eğitim hakkına ilişkin ilkökul öğrenci velilerinin görüşlerine yer veren maddeler ele alınmıştır. İfadeler likert tipi üçlü bir derecelendirme ölçeği (Evet, Kısmen, Hayır) ile elde edilmiştir. Ölçekteki en düşük puan 1 iken, en yüksek puan 3’tür. Ölçeğin güvenilirlik çalışması için Cronbach Alpha Katsayısına bakılmıştır olup Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısı 0.77 olarak hesaplanmıştır. Bu katsayı literatürde kabul edilen değerler içerisinde yer almaktadır.

Verilerin Toplanması ve Çözümlemesi

Araştırmanın problemlerine yanıt vermek amacıyla 1., 2., 3. ve 4. sınıf öğrenci velilerine “*İlkokul Öğrenci Velilerinin Çocuk Haklarına İlişkin Görüşlerine İlişkin Anket*” uygulanmıştır. Anketler bizzat araştırmacı tarafından ilkökul öğretmenlerine sınıf sınıf dağıtılmış ve gerekli

bilgilendirme yapılmıştır. Öğretmenler bu anketleri öğrencilerine dağıtmış, gerekli bilgilendirmeleri yapmış ve öğrenci velilerine bu anketleri uygulamıştır. Anketler 5 gün sonra toplanmıştır. Araştırmanın amaçlarına uygun olarak, araştırmaya katılan ilkokul öğrenci velilerinin kişisel bilgileri ve görüşlerini betimlemek için frekans (f) ve yüzde (%) hesaplamaları yapılmıştır, sonuçlar tablolar halinde sunulup raporlaştırılmıştır. Anketlerin dağıtılması, toplanması, verilerin bilgisayar ortamına aktarılması bir ay kadar sürmüştür.

Yapılan ölçeklerin sonuçları, sayısal olarak analiz yapan bir istatistik programına girilmiş olup negatif soruların puanları ters çevrilmiştir. Daha sonra 1’den 11’e kadar olan sorular “genel çocuk hakları”, 12’den 20’ye kadar olan sorular “yaşama hakkı”, 21’den 30’a kadar olan sorular “gelişim hakkı”, 31’den 44’e kadar olan sorular “korunma hakkı”, 45’den 56’ya kadar olan sorular “katılım hakkı”, 57’den 70’e kadar olan sorular ise “eğitim hakları” olarak sınıflandırılmıştır. İstatistiksel analizlerde kişisel bilgilere ilişkin değişkenlere göre bu sınıflandırmaların farklılaşıp farklılaşmadığına kontrol edilmiş ve yorumlanmıştır.

Araştırmanın amaçlarına uygun olarak, araştırmaya katılan ilkokul öğrenci velilerinin kişisel bilgileri ve görüşlerini betimlemek için frekans (f) ve yüzde (%) hesaplamaları yapılmıştır. Çocuk hakları gruplarındaki ortalamalardan iki değişkenli olanlara t-testi (Independent Samples t Test), çok değişkenli olanlara varyans analizi (one-way ANOVA) ve anlamlı fark çıkan durumlarda hangi değişkenler arasında anlamlı fark olduğunu bulmak için Post Hoc veri analizleri (Scheffe, Tukey HSD, Games-Howell) yapılmıştır.

BULGULAR

Bu bölümde Tokat ili içerisindeki ilkokul öğrencilerinin velilerinin çocuk haklarına ilişkin görüşlerini ortaya koymak için geliştirilen ölçek ile toplanan verilerin analizi sonucunda ortaya çıkan bulgular ve yorumlar yer almaktadır.

Tablo 1. Araştırmaya Katılan Velilerin Çocuk Haklarına İlişkin Görüşlerinin Cinsiyet Değişkenine Göre İncelenmesi (Bağımsız Gruplar t Testi Sonuçları)

	Cinsiyet	N	\bar{x}	S	sd	t	p
Genel Haklar	Erkek	225	24.3244	3.00395	475	.755	.450
	Kadın	252	24.5198	2.64568			
Yaşama	Erkek	231	16.4762	2.60570	496	1.362	.174
	Kadın	267	16.1798	2.25062			
Gelişim	Erkek	225	22.7200	2.18289	483	.190	.849
	Kadın	260	22.6846	1.91331			
Korunma	Erkek	226	32.6549	2.72852	481	.604	.546
	Kadın	257	32.8054	2.73595			
Katılım	Erkek	223	28.0987	3.45748	484	1.243	.215
	Kadın	263	28.4639	3.02118			
Eğitim	Erkek	223	29.4215	4.93031	465	1.493	.136
	Kadın	244	30.1025	4.91845			

Ortalamalar arası fark 0.05 düzeyinde anlamlıdır.

*p<.05

**p<.01

Bu tabloya göre araştırmaya katılan velilerin çocuk haklarının genel haklar, yaşama hakkı, gelişim hakkı, korunma hakkı, katılım hakkı ve eğitim hakkı boyutlarındaki görüşleri ile cinsiyetleri arasında anlamlı farklılık bulunmadığı belirlenmiştir.

Araştırmaya katılan ilkokul öğrenci velilerinin, Çocuk Hakları Sözleşmesi'ni okuyup okumama durumuna göre çocuk haklarının genel olarak çocuk hakları, yaşama hakkı, gelişim hakkı, korunma hakkı, katılım hakkı ve eğitim hakkı boyutlarındaki görüşleri arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığını test etmek için bağımsız örneklem t testi (Independent Samples Test) uygulanmıştır.

Araştırmaya katılan velilerin, Çocuk Hakları Sözleşmesi'ni okuyup okumama durumuna göre, çocuk haklarının yaşama, gelişim, korunma, katılım ve eğitim boyutlarındaki görüşleri aşağıdaki tabloda verildiği gibidir.

Tablo 2. Araştırmaya Katılan Velilerin Çocuk Haklarına İlişkin Görüşlerinin Çocuk Hakları Sözleşmesi'ni Okuyup Okumama Durumuna Göre İncelenmesi (Bağımsız Gruplar t Testi Sonuçları)

Çocuk Hakları Sözleşmesini okudunuz mu?		N	\bar{x}	S	Sd	t	p
Genel Haklar	Evet	257	24.9961	2.93351	474.976	4.928	.000**
	Hayır	220	23.7636	2.52812			
Yaşama	Evet	266	16.5376	2.53885	496	2.180	.030*
	Hayır	232	16.0647	2.26399			
Gelişim	Evet	262	22.7672	2.07780	483	.773	.440
	Hayır	223	22.6233	1.99815			
Korunma	Evet	258	32.7791	2.86832	481	.380	.704
	Hayır	225	32.6844	2.56922			
Katılım	Evet	266	28.4361	3.10290	484	1.049	.295
	Hayır	220	28.1273	3.37763			
Eğitim	Evet	263	30.2319	5.14331	455.956	2.306	.022*
	Hayır	204	29.1912	4.58824			

Ortalamalar arası fark 0.05 düzeyinde anlamlıdır.

*p<.05

**p<.01

Bu tabloya göre araştırmaya katılan velilerin, çocuk haklarının gelişim hakkı, korunma hakkı ve katılım hakkı boyutlarındaki görüşleri çocuk hakları sözleşmesini okuyup okumama durum değişkenine göre farklılaşmamakta olup; genel olarak çocuk hakları, yaşama, eğitim hakkı boyutlarındaki görüşleri ile çocuk hakları sözleşmesini okuyup okumama durum değişkenine göre aralarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmaktadır. Farklıklara bakıldığında; genel haklar, yaşama hakkı, eğitim hakkı alanında çocuk hakları sözleşmesini okuyanların, çocukların daha olumlu haklara sahip olduğunu düşünmektedirler. Bu durum, toplumda çocuk hakları sözleşmesini okuyanların daha bilinçlendiğini gösterir niteliktedir.

Araştırmaya katılan velilerin, velisi oldukları çocuklarının eğitim-öğretim gördükleri sınıf düzeylerine göre, çocuk haklarının genel olarak çocuk hakları, yaşama, gelişim, korunma, katılım ve eğitim hakkı boyutlarındaki görüşleri arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığını test etmek için tek yönlü varyans analizi (ANOVA) testi uygulanmıştır.

Araştırmaya katılan velilerin velisi oldukları çocuklarının eğitim-öğretim gördükleri sınıf düzeylerine göre çocuk haklarının genel olarak çocuk hakları, yaşama, gelişim, korunma, katılım ve eğitim hakkı boyutlarındaki görüşleri aşağıdaki tabloda olduğu gibidir.

Tablo 3. Araştırmaya Katılan Velilerin Çocuk Haklarına İlişkin Görüşlerinin Çocuklarının Eğitim-Öğretim Gördükleri Sınıf Düzeyine Göre İncelenmesi (Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları)

		N	\bar{x}	Sd	F	P	Anlamlı Fark
Genel Haklar	Birinci Sınıf	69	24.1884	3	3.268	.021*	İkinci sınıf – Dördüncü sınıf
	İkinci Sınıf	134	24.0075	473			
	Üçüncü Sınıf	121	24.3223	476			
	Dördüncü Sınıf	153	24.9869				
	Toplam	477	24.4277				
Yaşama	Birinci Sınıf	72	16.1944	3	3.657	.013*	İkinci sınıf – Dördüncü sınıf
	İkinci Sınıf	141	15.8865	494			
	Üçüncü Sınıf	126	16.2698	497			
	Dördüncü Sınıf	159	16.7925				
	Toplam	498	16.3173				
Gelişim	Birinci Sınıf	70	22.8429	3			
	İkinci Sınıf	131	22.6641	481			
	Üçüncü Sınıf	127	22.8661	484	.749	.523	
	Dördüncü Sınıf	157	22.5350				
	Toplam	485	22.7010				
Korunma	Birinci Sınıf	70	32.9857	3			
	İkinci Sınıf	136	32.3824	479			
	Üçüncü Sınıf	122	33.0820	482	1.657	.175	
	Dördüncü Sınıf	155	32.6581				
	Toplam	483	32.7350				
Katılım	Birinci Sınıf	69	27.7971	3			
	İkinci Sınıf	139	28.3094	482			
	Üçüncü Sınıf	125	28.3760	485	.681	.564	
	Dördüncü Sınıf	153	28.4444				
	Toplam	486	28.2963				
Eğitim	Birinci Sınıf	67	30.7910	3			
	İkinci Sınıf	130	29.1615	463			
	Üçüncü Sınıf	121	29.7934	466	1.637	.180	
	Dördüncü Sınıf	149	29.8456				
	Toplam	467	29.7773				

Ortalamalar arası fark 0.05 düzeyinde anlamlıdır.

*p<.05

**p<.01

Tabloya göre araştırmaya katılan velilerin, çocuk haklarının genel olarak çocuk hakları ve yaşama hakkı boyutlarındaki görüşleri velisi oldukları çocukların eğitim-öğretim gördükleri sınıf düzeyine göre farklılaşmakta; gelişim hakkı, korunma hakkı, katılım hakkı ve eğitim hakkı boyutlarındaki görüşleri ile velisi oldukları çocukların eğitim-öğretim gördükleri sınıf düzeyi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır.

Genel olarak çocuk hakları boyutundaki farklılıkların hangi sınıf düzeyleri arasında ortaya çıktığını öğrenmek için Scheffe testine bakılmıştır. Burada sadece İkinci Sınıf düzeyindeki öğrenci velileri ile dördüncü sınıf düzeyindeki öğrenci velileri arasında, dördüncü sınıf düzeyindeki öğrenci velileri lehine farklılık bulunmuştur ($p < .05$). Dördüncü sınıf düzeyindeki öğrencilerin velilerinin daha yüksek ortalamaya sahip oldukları görülmektedir.

Yaşama hakkı boyutundaki farklılıkların hangi sınıf düzeyleri arasında ortaya çıktığını öğrenmek için *Games-Howell* testine bakılmıştır. Burada sadece İkinci Sınıf düzeyindeki öğrenci velileri ile dördüncü sınıf düzeyindeki öğrenci velileri arasında, dördüncü sınıf düzeyindeki öğrenci velileri lehine farklılık bulunmuştur ($p < .05$). Dördüncü sınıf düzeyindeki öğrencilerin velilerinin daha yüksek ortalamaya sahip oldukları görülmektedir.

Araştırmaya katılan velilerin eğitim durumlarına göre, çocuk haklarının genel olarak çocuk hakları, yaşama, gelişim, korunma, katılım ve eğitim hakkı boyutlarındaki görüşleri arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığını test etmek için tek yönlü varyans analizi (ANOVA) testi uygulanmıştır.

Araştırmaya katılan velilerin eğitim durumuna göre çocuk haklarının genel olarak çocuk hakları, yaşama hakkı, gelişim hakkı, korunma hakkı, katılım hakkı ve eğitim hakkı boyutlarındaki görüşleri aşağıdaki tabloda olduğu gibidir.

Tablo 4. Araştırmaya Katılan Velilerin Çocuk Haklarına İlişkin Görüşlerinin Eğitim Durumlarına Göre İncelenmesi (Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları)

Eğitim Durumu	N	\bar{x}	Sd	F	P	Anlamlı Fark	
Genel Haklar	Okur-yazar değil	6	26.1667	4	6.149	.000**	İlkokul – Lise ve İlkokul – Üniversite ve üstü
	İlkokul	182	25.0549	472			
	Ortaokul	65	24.7077	476			
	Lise	119	23.7143				
	Üniversite ve üstü	105	23.8762				
	Toplam	477	24.4277				
Yaşama	Okur-yazar değil	9	18.1111	4	3.122	.015*	
	İlkokul	189	16.5344	493			
	Ortaokul	64	16.2344	497			
	Lise	126	15.8095				
	Üniversite ve üstü	110	16.4273				
	Toplam	498	16.3173				
Gelişim	Okur-yazar değil	9	22.7778	4	.306	.874	
	İlkokul	183	22.6448	480			
	Ortaokul	65	22.9385	484			

	Lise	124	22.7258				
	Üniversite ve üstü	104	22.6154				
	Toplam	485	22.7010				
Korunma	Okur-yazar değil	6	32.8333	4	1.304	.267	
	İlkokul	185	32.4000	478			
	Ortaokul	64	33.1875	482			
	Lise	123	32.8455				
	Üniversite ve üstü	105	32.9143				
	Toplam	483	32.7350				
Katılım	Okur-yazar değil	8	29.3750	4	1.326	.259	
	İlkokul	186	28.5323	481			
	Ortaokul	63	27.8095	485			
	Lise	122	27.9344				
	Üniversite ve üstü	107	28.5047				
	Toplam	486	28.2963				
Eğitim	Okur-yazar değil	9	31.4444	4	4.316	.002**	İlkokul – Lise ve İlkokul – Üniversite ve üstü
	İlkokul	177	30.6384	462			
	Ortaokul	58	30.6034	466			
	Lise	119	28.9412				
	Üniversite ve üstü	104	28.6635				
	Toplam	467	29.7773				

Ortalamalar arası fark 0.05 düzeyinde anlamlıdır.

*p<.05

**p<.01

Tabloya göre araştırmaya katılan velilerin, çocuk haklarının genel olarak çocuk hakları, yaşama hakkı, eğitim hakkı ile ilgili görüşleri eğitim durumlarına göre farklılaşmakta olup; gelişim hakkı, korunma hakkı ve katılım hakkı boyutlarındaki görüşleri ile eğitim durumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır.

Çocukların eğitim hakkı boyutundaki farklılıklarının hangi sınıf düzeyleri arasında ortaya çıktığını öğrenmek için Tukey HSD testine bakılmıştır. Eğitim hakkı alanında eğitim durumu ilkökul olanlarla lise olanlar ve eğitim durumu ilkökul olanlarla üniversite ve üstü olanlar arasında farklılık bulunmuştur. Eğitim durumu ilkökul olanlar ve daha sonra lise olanlar lehine öğrencilerin velilerinin daha yüksek ortalamaya sahip oldukları görülmektedir.

Çocukların yaşama hakkı ve genel olarak çocuk hakları boyutundaki ortalamadaki farklılıklarının hangi sınıf düzeyleri arasında ortaya çıktığını öğrenmek için Games-Howell testine bakılmıştır. Yaşama hakkı boyutunda gruplar arasında anlamlı fark görülmemekle birlikte (p>.05), genel olarak çocuk hakları alanında eğitim durumu ilkökul olanlarla lise olanlar ve eğitim durumu ilkökul olanlarla üniversite ve üstü olanlar arasında farklılık bulunmuştur

($p < .05$). Eğitim durumu ilkökul olanlar ve daha sonra üniversite ve üstü olanlar lehine öğrencilerin velilerinin daha yüksek ortalamaya sahip oldukları görülmektedir.

Araştırmaya katılan velilerin eşlerinin eğitim durumlarına göre, çocuk haklarının genel olarak çocuk hakları, yaşama, gelişim, korunma, katılım ve eğitim boyutlarındaki görüşleri arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığını test etmek için tek yönlü varyans analizi (ANOVA) testi uygulanmıştır.

Araştırmaya katılan velilerin eşlerinin eğitim durumuna göre çocuk haklarının genel olarak çocuk hakları, yaşama hakkı, gelişim hakkı, korunma hakkı, katılım hakkı ve eğitim hakkı boyutlarındaki görüşleri aşağıdaki tabloda olduğu gibidir.

Tablo 5. Araştırmaya Katılan Velilerin Çocuk Haklarına İlişkin Görüşlerinin Eşlerinin Eğitim Durumuna Göre İncelenmesi (Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları)

		<i>N</i>	\bar{x}	<i>Sd</i>	<i>F</i>	<i>P</i>	<i>Anlamlı Fark</i>
Genel Haklar	Okur-yazar değil	11	24.2727	4	.910	.458	
	İlkokul	188	24.6011	472			
	Ortaokul	80	24.6875	476			
	Lise	120	24.2833				
	Üniversite ve üstü	78	23.9872				
	Toplam	477	24.4277				
Yaşama	Okur-yazar değil	11	17.4545	4	1.307	.266	
	İlkokul	195	16.2923	493			
	Ortaokul	82	16.3780	497			
	Lise	127	16.0394				
	Üniversite ve üstü	83	16.5904				
	Toplam	498	16.3173				
Gelişim	Okur-yazar değil	11	22.6364	4	.211	.933	
	İlkokul	188	22.6596	480			
	Ortaokul	84	22.8690	484			
	Lise	124	22.7177				
	Üniversite ve üstü	78	22.6026				
	Toplam	485	22.7010				
Korunma	Okur-yazar değil	10	31.1000	4	1.669	.156	
	İlkokul	190	32.5842	478			
	Ortaokul	81	32.7160	482			
	Lise	123	33.1220				
	Üniversite ve üstü	79	32.7215				
	Toplam	483	32.7350				
Katılım	Okur-yazar değil	11	28.0000	4	.563	.690	
	İlkokul	193	28.0984	481			
	Ortaokul	79	28.2152	485			
	Lise	121	28.6364				

	Üniversite ve üstü	82	28.3780			
	Toplam	486	28.2963			
Eğitim	Okur-yazar değil	11	28.4545	4	1.441	.219
	İlkokul	187	30.1604	462		
	Ortaokul	75	30.2400	466		
	Lise	117	29.6410			
	Üniversite ve üstü	77	28.7922			
	Toplam	467	29.7773			

Ortalamalar arası fark 0.05 düzeyinde anlamlıdır.

*p<.05

**p<.01

Tabloya göre araştırmaya katılan velilerin, çocuk haklarının hiçbir boyutundaki görüşleri ile eşlerinin eğitim durumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır.

Öğrenci velilerinin, sahip oldukları çocuk sayısına göre, çocuk haklarının yaşama, gelişim, korunma, katılım ve eğitim boyutlarındaki görüşleri arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığını test etmek için tek yönlü varyans analizi (ANOVA) testi uygulanmıştır.

Araştırmaya katılan velilerin çocuk sayılarına göre çocuk haklarının genel olarak çocuk hakları, yaşama, gelişim, korunma, katılım ve eğitim hakkı boyutlarındaki görüşleri aşağıdaki tabloda olduğu gibidir.

Tablo 6. Araştırmaya Katılan Velilerin Çocuk Haklarına İlişkin Görüşlerinin Sahip Oldukları Çocuk Sayısına Göre İncelenmesi (Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları)

		N	\bar{x}	Sd	F	P	Anlamlı Fark
Genel Haklar	1-2	263	24.2319	1	2.837	.093	
	3 ve üstü	214	24.6682	475			
	Toplam	477	24.4277	476			
Yaşama	1-2	273	15.9341	1	15.545	.000**	
	3 ve üstü	225	16.7822	496			
	Toplam	498	16.3173	497			
Gelişim	1-2	263	22.6198	1	.911	.340	
	3 ve üstü	222	22.7973	483			
	Toplam	485	22.7010	484			
Korunma	1-2	269	32.7212	1	.015	.901	
	3 ve üstü	214	32.7523	481			
	Toplam	483	32.7350	482			
Katılım	1-2	269	28.1599	1	1.075	.300	
	3 ve üstü	217	28.4654	484			
	Toplam	486	28.2963	485			
Eğitim	1-2	256	29.3867	1	3.575	.059	
	3 ve üstü	211	30.2512	465			
	Toplam	467	29.7773	466			

Ortalamalar arası fark 0.05 düzeyinde anlamlıdır.

*p<.05

**p<.01

Tabloya göre araştırmaya katılan velilerin, çocuk haklarının yaşama hakkı boyutu ile ilgili görüşleri sahip oldukları çocuk sayısına göre farklılaşmakta olup; Genel olarak çocuk hakları, gelişim hakkı, korunma hakkı, katılım hakkı ve eğitim hakkı boyutlarındaki görüşleri ile sahip oldukları çocuk sayısı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır.

Anlamlı farklılıkların kaynağı ilgili Post Hoc veri analizlerinde incelenmiş olup, farkın kaynağı bulunamamıştır. Bu yüzden (Independent Samples Test) uygulanmıştır. Araştırmaya katılan velilerin, sahip oldukları çocuk sayısına göre, çocuk haklarının genel olarak çocuk hakları, yaşama, gelişim, korunma, katılım ve eğitim hakkı boyutlarındaki görüşleri aşağıdaki tabloda verildiği gibidir.

Tablo 7. Araştırmaya Katılan Velilerin Çocuk Haklarına İlişkin Görüşlerinin Sahip Oldukları Çocuk Sayısına Göre İncelenmesi (Bağımsız Gruplar t Testi Sonuçları)

	Çocuk Sayısı	N	\bar{x}	S	Sd	T	p
GENEL HAKLAR	1-2	263	24.2319	2.69070	475	1.684	.093
	3 ve üstü	214	24.6682	2.95780			
YAŞAMA	1-2	273	15.9341	2.24002	448.884	3.893	.000**
	3 ve üstü	225	16.7822	2.55854			
GELİŞİM	1-2	263	22.6198	1.92609	483	.954	.340
	3 ve üstü	222	22.7973	2.16918			
KORUNMA	1-2	269	32.7212	2.68918	481	.124	.901
	3 ve üstü	214	32.7523	2.78820			
KATILIM	1-2	269	28.1599	3.39343	484	1.037	.300
	3 ve üstü	217	28.4654	3.01539			
EĞİTİM	1-2	256	29.3867	4.95973	465	1.891	.059
	3 ve üstü	211	30.2512	4.86469			

Ortalamalar arası fark 0.05 düzeyinde anlamlıdır.

*p<.05

**p<.01

Araştırmaya katılan ilkököl öğrenci velilerinin, sahip oldukları çocuk sayısı değişkenine göre çocuk haklarının genel olarak çocuk hakları, yaşama hakkı, gelişim hakkı, korunma hakkı, katılım hakkı ve eğitim hakkı boyutlarındaki görüşleri bağımsız örneklem t testi (Independent Samples Test) uygulanarak analiz edilmiş ve sonuçları tabloda gösterilmiştir.

Bu tabloya göre araştırmaya katılan velilerin, çocuk haklarının genel olarak çocuk hakları, gelişim hakkı, korunma hakkı, katılım hakkı ve eğitim hakkı boyutlarındaki görüşleri sahip oldukları çocuk sayısı değişkenine göre farklılaşmamakta olup; yaşama hakkı ile sahip oldukları çocuk sayısı değişkeni arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır. Farklıklara bakıldığında; yaşama hakkı alanında 3 ve üstü çocuğa sahip olanlar, çocukların daha olumlu haklara sahip olduğunu düşünmektedirler. Bu durum, üç ve üstü çocuğa sahip olanların daha az olanlara oranla daha bilinçli olduğunu gösterir niteliktedir.

Araştırmaya katılan velilerin, yaşamlarının çoğunu geçirdikleri yerleşim birimine göre, çocuk haklarının yaşama, gelişim, korunma, katılım ve eğitim hakkı boyutlarındaki görüşleri arasında anlamlı bir fark olup olmadığını test etmek için tek yönlü varyans analizi (ANOVA) testi uygulanmıştır.

Araştırmaya katılan velilerin yaşamının çoğunu geçirdiği yere göre çocuk haklarının genel olarak çocuk hakları, yaşama, gelişim, korunma, katılım ve eğitim hakkı boyutlarındaki görüşleri aşağıdaki tabloda olduğu gibidir.

Tablo 8. Araştırmaya Katılan Velilerin Çocuk Haklarına İlişkin Görüşlerinin Yaşamlarının Çoğunu Geçirdiği Yerleşim Birimine Göre İncelenmesi (Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları)

		<i>N</i>	\bar{x}	<i>Sd</i>	<i>F</i>	<i>P</i>	Anlamlı Fark
GENEL HAKLAR	Köy	115	25.1217	3	6.390	.000**	Köy – il, Kasaba – İlçe, Kasaba – İl
	Kasaba	11	26.7273	473			
	İlçe	20	23.8000	476			
	il	331	24.1480				
	Toplam	477	24.4277				
YAŞAMA	Köy	120	17.0000	3	5.213	.001**	Köy – İl
	Kasaba	10	16.3000	494			
	İlçe	22	16.9091	497			
	il	346	16.0434				
	Toplam	498	16.3173				
GELİŞİM	Köy	117	22.7436	3	.323	.809	
	Kasaba	12	22.3333	481			
	İlçe	23	23.0000	484			
	il	333	22.6787				
	Toplam	485	22.7010				
KORUNMA	Köy	114	32.3509	3	1.431	.233	
	Kasaba	10	33.7000	479			
	İlçe	22	32.5000	482			
	il	337	32.8516				
	Toplam	483	32.7350				
KATILIM	Köy	113	28.4956	3	.667	.573	
	Kasaba	13	28.0769	482			
	İlçe	21	27.4286	485			
	il	339	28.2920				
	Toplam	486	28.2963				
EĞİTİM	Köy	109	31.3303	3	6.464	.000**	
	Kasaba	13	31.4615	463			
	İlçe	21	30.7143	466			
	il	324	29.1265				
	Toplam	467	29.7773				

Ortalamalar arası fark 0.05 düzeyinde anlamlıdır.

*p<.05

**p<.01

Tabloya göre araştırmaya katılan ilkokul öğrenci velilerinin genel olarak çocuk hakları, yaşama hakkı, eğitim hakkı ile ilgili görüşleri yaşamalarının çoğunu geçirdikleri yerleşim birimine göre farklılaşmakta olup; gelişim, korunma ve katılım hakkı boyutlarındaki görüşleri ile yaşamının çoğunu geçirdiği yer arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır.

Çocukların yaşama hakkı, genel olarak çocuk hakları boyutlarındaki farklılıklarının hangi yerleşim birimleri arasında ortaya çıktığını öğrenmek için Games-Howell testine bakılmıştır.

Genel olarak çocuk hakları boyutunda köy-il arasında, köyde yaşamını geçirenler lehine; kasaba-ilçe arasında, kasabada oturanlar lehine; kasaba-il arasında, kasabada oturanların lehine anlamlı fark görülmüştür.

Yaşama hakkı boyutunda köy-il arasında, köyde oturanların lehine anlamlı farklılık görülmüştür. Çocukların eğitim hakkı boyutundaki farklılıklarının hangi yerleşim birimleri arasında ortaya çıktığını öğrenmek için Tukey HSD testine bakılmıştır. Eğitim hakkı boyutunda köy-il arasında, köyde oturanların lehine anlamlı farklılık görülmüştür.

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmaya katılan velilerin çocuk haklarının genel haklar, yaşama hakkı, gelişim hakkı, korunma hakkı, katılım hakkı ve eğitim hakkı boyutlarındaki görüşleri ile cinsiyetleri arasında anlamlı farklılık bulunmadığı belirlenmiştir. Bu sonuç, Kepenekci (2006) tarafından yapılan araştırma bulguları ile örtüşmemektedir. Kepenekci'nin üniversite öğrencilerinin çocuk haklarına ilişkin görüşleri üzerinde yaptığı araştırmada öğrencilerin çocuk haklarına yönelik görüşleri ile cinsiyetleri arasında anlamlı farklılık bulunmuş olmakla birlikte, kız öğrenciler erkek öğrencilere göre daha olumlu görüşlere sahip olduğu görülmüştür.

Araştırmaya katılan velilerin, çocuk haklarının gelişim hakkı, korunma hakkı ve katılım hakkı boyutlarındaki görüşleri çocuk hakları sözleşmesini okuyup okumama durum değişkenine göre farklılaşmamakta olup; genel olarak çocuk hakları, yaşama hakkı, eğitim hakkı boyutlarındaki görüşleri ile çocuk hakları sözleşmesini okuyup okumama durum değişkenine göre aralarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmaktadır. Farklıklara bakıldığında; genel haklar, yaşama hakkı ve eğitim hakkı alanında çocuk hakları sözleşmesini okuyanların, çocukların daha olumlu haklara sahip olduğunu düşünmektedirler. Bu durum, toplumda çocuk hakları sözleşmesini okuyanların daha bilinçlendiğini gösterir niteliktedir. Bu durum Kaya'nın (2011) yapmış olduğu araştırma sonucu ile örtüşmemektedir. Kaya'nın sonuçlarına göre öğretmen adaylarının çocuk hakları sözleşmesini okuyup okumama durumuna göre, çocuk haklarının yaşama, gelişim, korunma, katılım ve eğitim boyutlarındaki görüşleri cinsiyetlerine göre değişmemektedir.

Araştırmaya katılan velilerin, çocuk haklarının genel olarak çocuk hakları ve yaşama hakkı boyutlarındaki görüşleri velisi oldukları çocukların eğitim-öğretim gördükleri sınıf düzeyine göre farklılaşmakta; gelişim hakkı, korunma hakkı, katılım hakkı ve eğitim hakkı boyutlarındaki görüşleri ile velisi oldukları çocukların eğitim-öğretim gördükleri sınıf düzeyi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır.

Genel olarak çocuk hakları boyutundaki farklılıkların hangi sınıf düzeyleri arasında ortaya çıktığını öğrenmek için Scheffe testine bakılmıştır. Burada sadece İkinci Sınıf düzeyindeki öğrenci velileri ile dördüncü sınıf düzeyindeki öğrenci velileri arasında, dördüncü sınıf düzeyindeki öğrenci velileri lehine farklılık bulunmuştur. Dördüncü sınıf düzeyindeki öğrencilerin velilerinin daha yüksek ortalamaya sahip oldukları görülmektedir.

Farklılıkların hangi bölümler arasında olduğunu saptamak amacıyla yapılan Post Hoc testi sonucunda araştırmaya katılan velilerin, çocukların yaşama hakkı boyutundaki görüşleri ile velisi oldukları çocukların eğitim-öğretim gördükleri sınıf düzeyi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Bu sonuçlara göre çocukları dördüncü sınıfa giden velilerin diğer velilere göre çocuk hakları konusunda daha bilinçli olduğu anlaşılmaktadır. Bu sonuç Ay Zöğ (2008) tarafından yapılan araştırmadaki genel lise öğrencilerinin çocuk haklarını

algılama düzeylerinin meslek lisesi öğrencilerinden daha olumlu görüşlere sahip olması sonuçları ile benzerlik göstermektedir.

Araştırmaya katılan velilerin, çocuk haklarının genel olarak çocuk hakları, yaşama hakkı, eğitim hakkı ile ilgili görüşleri eğitim durumlarına göre farklılaşmakta olup; gelişim hakkı, korunma hakkı ve katılım hakkı boyutlarındaki görüşleri ile eğitim durumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır.

Araştırmaya katılan velilerin eğitim durumları ile çocukların eğitim hakkı boyutundaki farklılıklarının hangi gruplar arasında ortaya çıktığını öğrenmek için Tukey HSD testine bakılmıştır. Eğitim hakkı alanında eğitim durumu ilkökul olanlarla lise olanlar ve eğitim durumu ilkökul olanlarla üniversite ve üstü olanlar arasında farklılık bulunmuştur. Eğitim durumu ilkökul olanlar ve daha sonra lise olanlar lehine öğrencilerin velilerinin daha yüksek ortalamaya sahip oldukları görülmektedir.

Çocukların yaşama hakkı ve genel olarak çocuk hakları boyutundaki ortalamadaki farklılıklarının hangi gruplar arasında ortaya çıktığını öğrenmek için Games-Howell testine bakılmıştır. Yaşama hakkı boyutunda gruplar arasında anlamlı fark görülmemekle birlikte, genel olarak çocuk hakları alanında eğitim durumu ilkökul olanlarla lise olanlar ve eğitim durumu ilkökul olanlarla üniversite ve üstü olanlar arasında farklılık bulunmuştur. Eğitim durumu ilkökul olanlar ve daha sonra üniversite ve üstü olanlar lehine öğrencilerin velilerinin daha yüksek ortalamaya sahip oldukları görülmektedir.

Kaya'nın (2011) yapmış olduğu araştırmada çocuk haklarının sadece korunma boyutundaki görüşleri, annenin ve babanın eğitim durumlarına göre farklılaşmakta olup, çocuk haklarının diğer boyutlarındaki görüşleri annenin ve babanın eğitim durumlarına göre farklılaşmamaktadır. Bu durum karşısında yapmış olduğum araştırma sonuçları Kaya'nın (2011) yapmış olduğu araştırma ile benzerlik göstermemektedir. Ayrıca eğitim durumu ilkökul olanların daha olumlu görüşlere sahip olması dikkat çeken başka bir unsurdur. Üniversite ve üstü mezunlarının daha olumlu görüşlere sahip olması beklenirken tam tersi bir durum söz konusudur. Bu durum üniversitemizde çocuk haklarına yeterince değinilmediğini de göstermektedir.

Araştırmaya katılan velilerin, çocuk haklarının hiçbir boyutundaki görüşleri ile eşlerinin eğitim durumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır. Bu durum Ay Zöğ'ün (2008) yapmış olduğu araştırma sonuçları ile örtüşmemektedir. Ay Zöğ'ün (2008) araştırmasında anne-babanın öğrenim durumuna göre çocuk hakları hakkındaki görüşleri farklılık göstermektedir.

Araştırmaya katılan velilerin, çocuk haklarının yaşama hakkı boyutu ile ilgili görüşleri sahip oldukları çocuk sayısına göre farklılaşmakta olup; Genel olarak çocuk hakları, gelişim hakkı, korunma hakkı, katılım hakkı ve eğitim hakkı boyutlarındaki görüşleri ile sahip oldukları çocuk sayısı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır.

Araştırmaya katılan velilerin, çocuk haklarının genel olarak çocuk hakları, gelişim hakkı, korunma hakkı, katılım hakkı ve eğitim hakkı boyutlarındaki görüşleri sahip oldukları çocuk sayısı değişkenine göre farklılaşmamakta olup; yaşama hakkı ile sahip oldukları çocuk sayısı değişkeni arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır. Farklıklara bakıldığında; yaşama hakkı alanında 3 ve üstü çocuğa sahip olanlar, çocukların daha olumlu

haklara sahip olduğunu düşünmektedirler. Bu durum, üç ve üstü çocuğa sahip olanların daha az olanlara oranla daha bilinçli olduğunu gösterir niteliktedir.

Bu durum Yeşilkayalı'nın (2014) yapmış olduğu araştırma bulgularında dört ve üstü çocuğa sahip olan ebeveynlerin çocuk haklarına yönelik görüşlerinin çocuk haklarının tüm boyutlarda diğerlerine göre daha olumlu olduğu sonucu ile oldukça benzerlik göstermektedir. Fakat araştırma sonucumuz Ercoşkun ve Nalçacı'nın (2008) yapmış olduğu araştırma sonucu ile benzerlik göstermemektedir. Söz konusu araştırmada sınıf öğretmenliği adaylarının demokratik tutumları öğretmen adaylarının ailelerinin sahip olduğu çocuk sayısına göre farklılık göstermemektedir.

Araştırmaya katılan ilkökul öğrenci velilerinin genel olarak çocuk hakları, yaşama hakkı, eğitim hakkı ile ilgili görüşleri yaşamlarının çoğunu geçirdikleri yerleşim birimine göre farklılaşmakta olup; gelişim, korunma ve katılım hakkı boyutlarındaki görüşleri ile yaşamının çoğunu geçirdiği yer arasında istatistiksel olarak anlamlı hiçbir fark bulunmamaktadır.

Çocukların yaşama hakkı ve genel olarak çocuk hakları boyutlarındaki farklılıklarının hangi yerleşim birimleri arasında ortaya çıktığını öğrenmek için Games-Howell testine bakılmıştır.

Genel olarak çocuk hakları boyutunda köy-il arasında, köyde yaşamını geçirenler lehine; kasaba-ilçe arasında, kasabada oturanlar lehine; kasaba-il arasında, kasabada oturanların lehine anlamlı fark görülmüştür. Yaşama hakkı boyutunda köy-il arasında, köyde oturanların lehine anlamlı farklılıklar görülmüştür.

Birçok insan köyde değil de ilde oturanlar lehine sonuç çıkması gerektiğini düşünse de, araştırma sonuçları beklenmedik bir şekilde köyde oturanların lehine sonuçlanmıştır. Araştırma sonucumuz Kaya'nın (2011) yapmış olduğu araştırmada katılımcıların çocuk haklarına ilişkin görüşleri, yaşamlarının çoğunu geçirdiği yerleşim birimine göre farklılık göstermemesi sonucu ile benzerlik göstermemektedir.

Bu araştırmanın ortaya koyduğu sonuçlara dayalı olarak öneriler getirilebilir:

* İlkokulların ders programlarına zorunlu ders olarak Çocuk Hakları ve Demokrasi dersi dahil edilebilir. Bu sayede öğrencilerin kendi haklarının ne olduğunu bilirler, kendi haklarını daha iyi savunabilirler ve daha bilinçli toplum yetişir.

* Çocuk hakları ve uygulanması konusunda ilkökul öğrenci velilerine, cinsiyet ayrımı yapılmaksızın daha bilinçli olmaları amacıyla eğitim verilebilir.

* Çocuk hakları sözleşmesi lise ve üniversitelerde öğrencilere ders olarak anlatılabilir. Bu sayede gelecekte çocuk sahibi olduklarında çocuklarının ne tür haklara sahip olduklarını bilir ve daha bilinçli olurlar.

* Çocuk hakları sözleşmesini velilerin okuyup bilinçlenmesi ve çocuklarının haklarına karşı daha duyarlı ve saygılı olmalarını sağlamak amacıyla kampanyalar ve projeler düzenlenebilir.

* Medya desteğinin sağlanması çok önemlidir. Aileler, okul-aile ilişkileri, yazılı ve görsel basın ve sivil toplum örgütleri yoluyla çocuk hakları konusunda bilgilendirilebilir.

* Yazılı ve görsel basın çocukları ve yetişkinleri çocuk hakları konusunda bilgilendirilip, bu konuda toplumsal duyarlılık geliştirilebilir.

* Çocuk hakları ile ilgili okullarda velilere seminerler verilebilir.

* Çocukların haklarına ilişkin algılarının ve uygulamaların evde nasıl geliştiğine ilişkin araştırmalar yapılabilir.

KAYNAKÇA

- Aktürk, S. (2006). “*Avrupa Birliği Sürecinde Türkiye’de Çocuk Hakları Ve Güvenliği*”. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Hatay.
- Başbakanlık İnsan Hakları Başkanlığı (2005), Dünya İnsan Hakları Günü 57. Yıldönümü Mesajı
- Cılga, İ. (1999). Cumhuriyet ve Çocuk. *II. Ulusal Çocuk Kültürü Kongresi*. Ankara Üniversitesi Çocuk Kültürü Araştırma ve Uygulama Merkezleri Yayınları, Ankara.
- Cılga, İ. (2001). *8 inci 5 Yıllık Kalkınma Planı*, Çocuk Özel İhtisas Komisyonu Raporu, Ankara.
- Cılga, İ. (2001). Demokrasi, İnsan Hakları Kültürü ve Çocuk Hakları. *Milli Eğitim Dergisi*, 151.
- Doğan, İsmail. (2000). *Akıllı Küçük Çocuk Kültürü ve Çocuk Hakları Üzerine Sosyo Kültürel Bir İnceleme*. İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- Ersoy, A. F. (2008). İlköğretim Öğrencilerinin Çocuk Haklarına İlişkin Algıları .Sunu: *Association for Childhood Education International (ACEI 2008) World Conference*.
- Franklin, B. (1993). *Çocuk Hakları*. İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- ICC (2008). *Hükümet Dışı Kuruluşlar için Çocuk Hakları Sözleşmesi’nin Uygulanmasını İzleme ve Raporlama El Kitabı*. Ankara: Alp Ofset Matbaacılık
- İnan, A.N. (1968). *Çocuk Hukuku*. İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- İnsan Hakları Bülteni (2008), *İnsan Hakları Hukuku Uygulama ve Araştırma Merkezi*, İstanbul Bilgi Üniversitesi, Nisan 2008, Sayı:2.
- Kobat, İ.B. (2009). *Ulusal Ve Uluslararası Hukukta Çocuk Hakları Işığında Çocuk Suçluluğu ve Nedenleri*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Kırıkkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırıkkale.
- Onur, B.(1994). Toplumsal Tarihte Çocuk, *Sempozyum*, 23-24 Nisan(1993), Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul.
- Rodham, H. (1973). Children under the law. *Harvard Educational Review*, 43, s.487.
- Senemoğlu, Nuray. (2001). Çocuk Hakları Çalışan Çocuklar ve Eğitim Sorunları. *Milli Eğitim Dergisi*, 151, 1
- Şensoy, N.(1949). *Çocuk Suçluluğu, Küçüklük, Çocuk Mahkemeleri ve İnfaz Müesseseleri*, İstanbul.
- Şişman, Y. (2006) “Sokakta Çalışan Çocukların Yaşam Koşulları ve Gelecek Beklentileri,” *Sosyal Bilimler Dergisi*, 2006/2, 252-276.
- UNICEF (2005). *Dünya Çocuklarının Durumu*, Ankara.

Yalçın, H. Murat, B. Ercan, E. (2008). *Türkiye Ve Türk Dünyasında Çocuk Hakları İle İlgili Çalışmaların Yararları*. II. Uluslararası Sosyal Bilimciler Kongresi'nde sunuldu, Kırgızistan.

EXTENDED ABSTRACT

Almost all the participant parents think that all the children's rights are important providing the right of life, the right to be educated, the right of development and lastly the right of protection. Gender has not caused a differentiation on the views of participant parents. The vast majority of participant parents' children are the 4th graders. There is not much difference in terms of the number of women and men among the parents attending the research. The great majority of the parents and their spouses participating in the research are primary school graduates and nearly half of those parents' number of children is between 1 and 2. More than half of the participant parents have lived their most of lives in the city. Almost half of the parents attending the survey state that they have read the Convention on The Rights of the Children.

In general, it is observed that the 4th graders' parents have a high average in terms of children's rights. Regarding the right of education and a general children's rights, it is determined that parents on the level of primary school are more conscious and have a higher average the other parents.

There is not any statistically significant differentiation between parents' number of children and their general views of children's rights, the right of development, the right of protection, the right of participation and the right of education; and there is a differentiation between the general average and the right of life. When considering the differences, it is regarded that the ones with 3 children and over have a higher average in terms of the right of life and the general average; and this situation has the quality of showing that the ones with 3 children and over are relatively more conscious than the ones with 1-2 children.

It is observed that there is a difference between the place where the parents attending the survey have spent most of their lives and their views on general children's rights and the general average. The difference is on behalf of the residents of village. It can be said that it is a striking result.

According to the results of the research, the parents' knowledge on children's rights is not on a high level but considering the results of past studies, the level of conscious is higher. The vast majority of parents attending the survey think that legal and moral approaches adopted through the Convention on The Rights of the Children must be attached comprehensively to the curriculum. The fact that the parents do not pay enough attention and show less interest in their children as the parents do not have essential economic conditions; and the problems related to those economic conditions occupy their minds, that they consider the children's rights more in and that we are not a conscious society may have a great effect on the ignorance of the parents on children's rights.

By attaching a compulsory lesson of Children's Rights and Democracy to the primary school curriculum and educating the parents of primary school students on the subject of applying the children's rights; and by organizing various events and projects in addition to

providing all these activities with the support of media, it is thought that practicality of children's rights can be conducted while the parents' conscious level can be improved.